

Sukupolvien välinen digitaalinen kuilu –totta vai tarua?

Terhi-Anna Wilska
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

”Viiskytluvulla oli kova jätkä ku osas ajaa autoa. Nyt pitää vaan osata helevetinmoinen määrä salasanoja....”

-Ikääntynyt mies seuralaiselleen R-junassa 24.10.2017-

Sukupolvia eroteltu jo pitkään digiosaamisen perusteella: ”Diginatiivit vs. digitaaliset maahanmuuttajat”

Stereotyyppioista haittaa –kaikenikäiset
taipuvat digitaalisten palvelujen
käyttöön –sukupolvien sisäiset erot
voivat olla yhtä suuret kuin
sukupolvien väliset

Varttuneet ja digitaaliset palvelut tutkimuksen valossa

DIGI50+ hanke

- ”DIGI50+, Varttuneet kuluttajat, asiakaskokemus ja arvonaluonti digitaalisissa ja fyysisissä palveluympäristöissä ”, 2015-2017 (TEKES)
- Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakoulu, Gerontologian tutkimuskeskus, Agora Center
- Suomen Asuntomessut, YIT, Jyväskylän Energia, Kylpylähotelli Peurunka
- Palvelumuotoiluyritykset: Designtoimisto Kuudes Kerros ja W3 Group
- www.jyu.fi/digi50; www.jyu.fi/digital-life

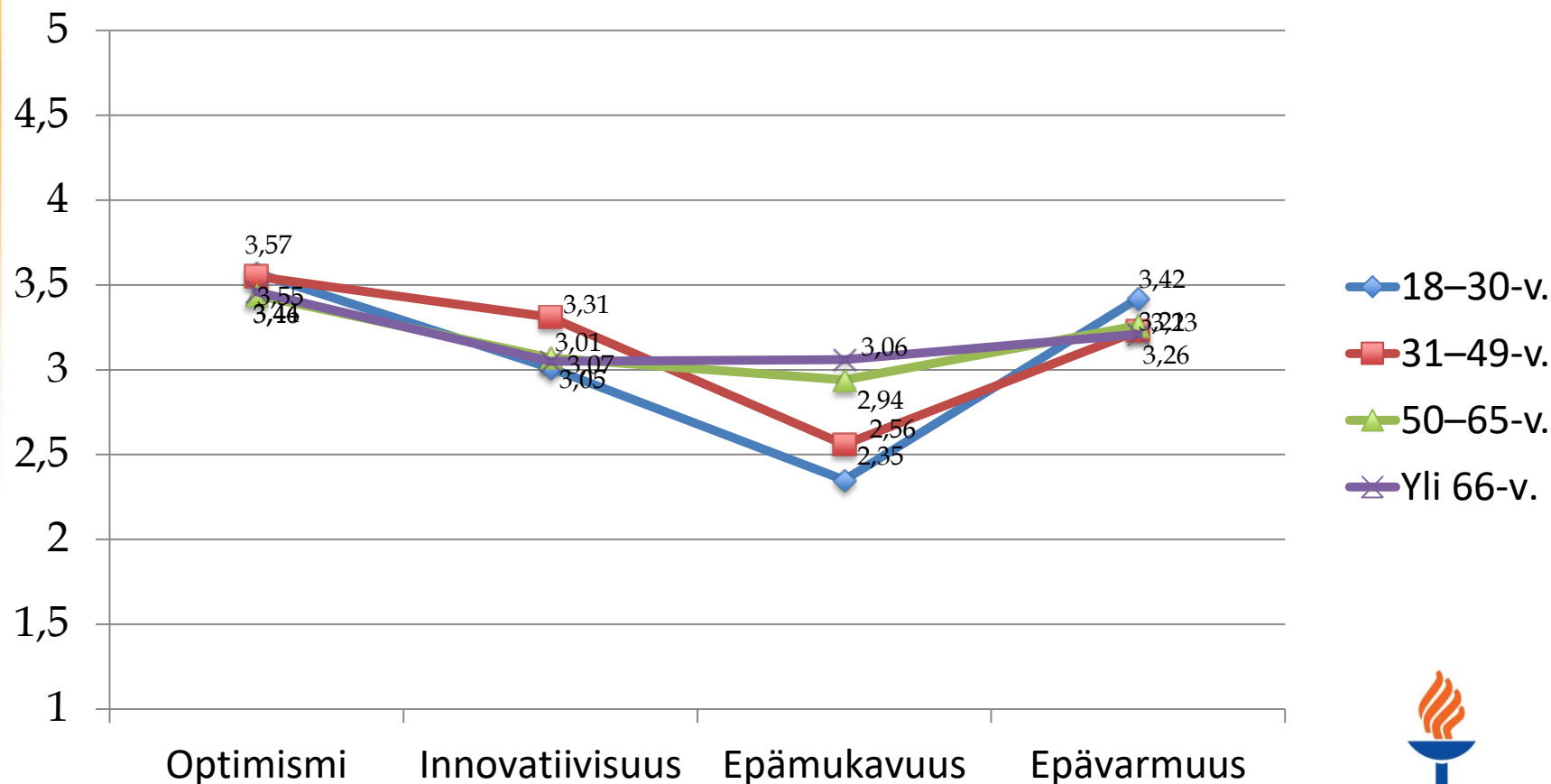

Teknologian omaksumiseen vaikuttavat tekijät

- Ikäryhmien välillä **vain pieniä eroja** teknologia-asenteissa (optimismi, innovatiivisuus, epämukavuus ja epävarmuus)
- Yli 50-vuotiaat kokevat enemmän **epämukavuutta** teknologian käytössä
- Sekä tietokone, kodin internet yhteys ja matkapuhelin **koetaan välttämättömäksi** kaikenikäisen keskuudessa

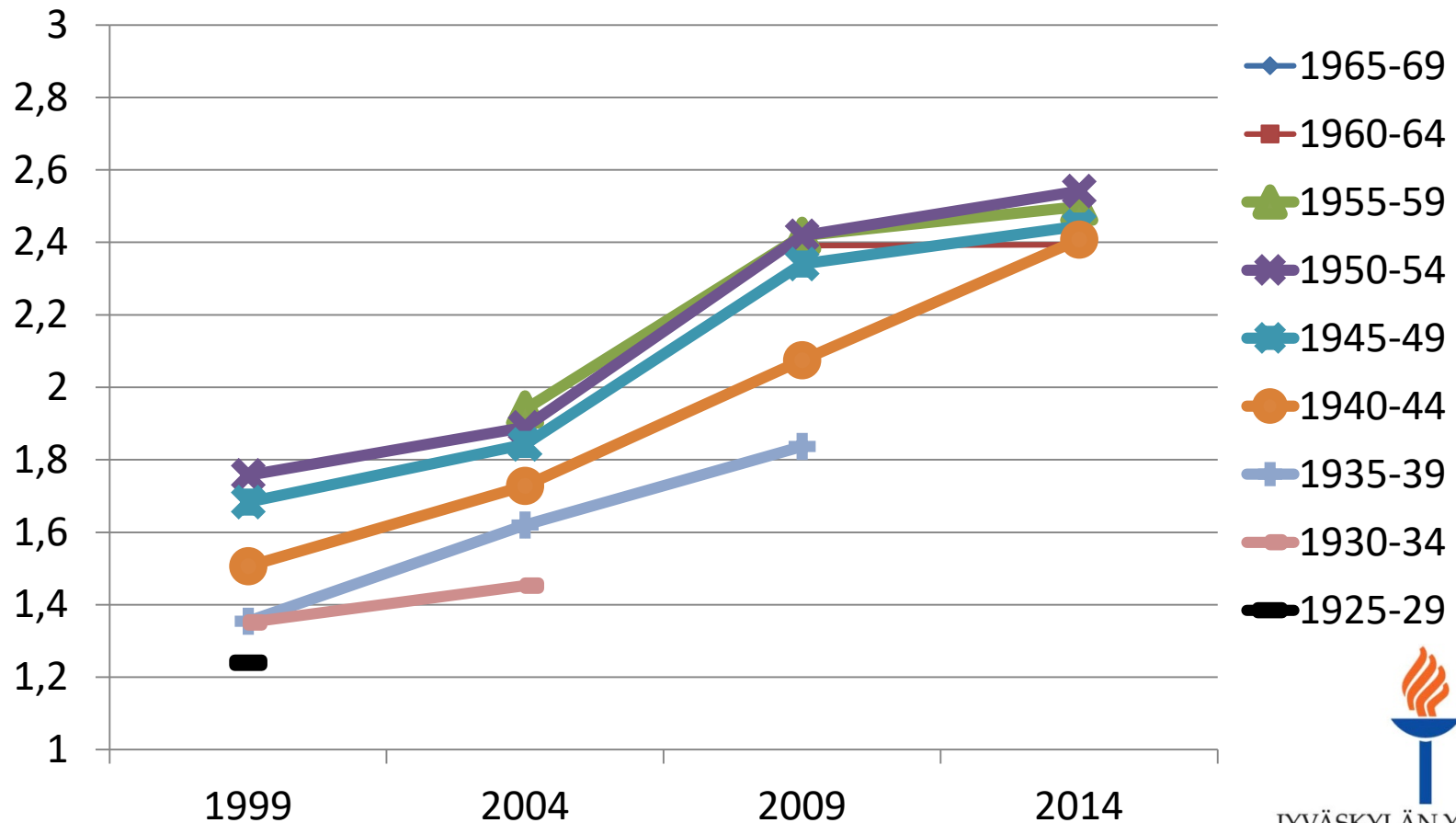
Teknologia-asenteet ja ikä (Technology Readiness Index)

Lähde: Teknologian omaksuminen ja sähköiset asiointijärjestelmät –
kyselytutkimus sähköyhtiöiden asiakkaille (Koivisto, 2016)

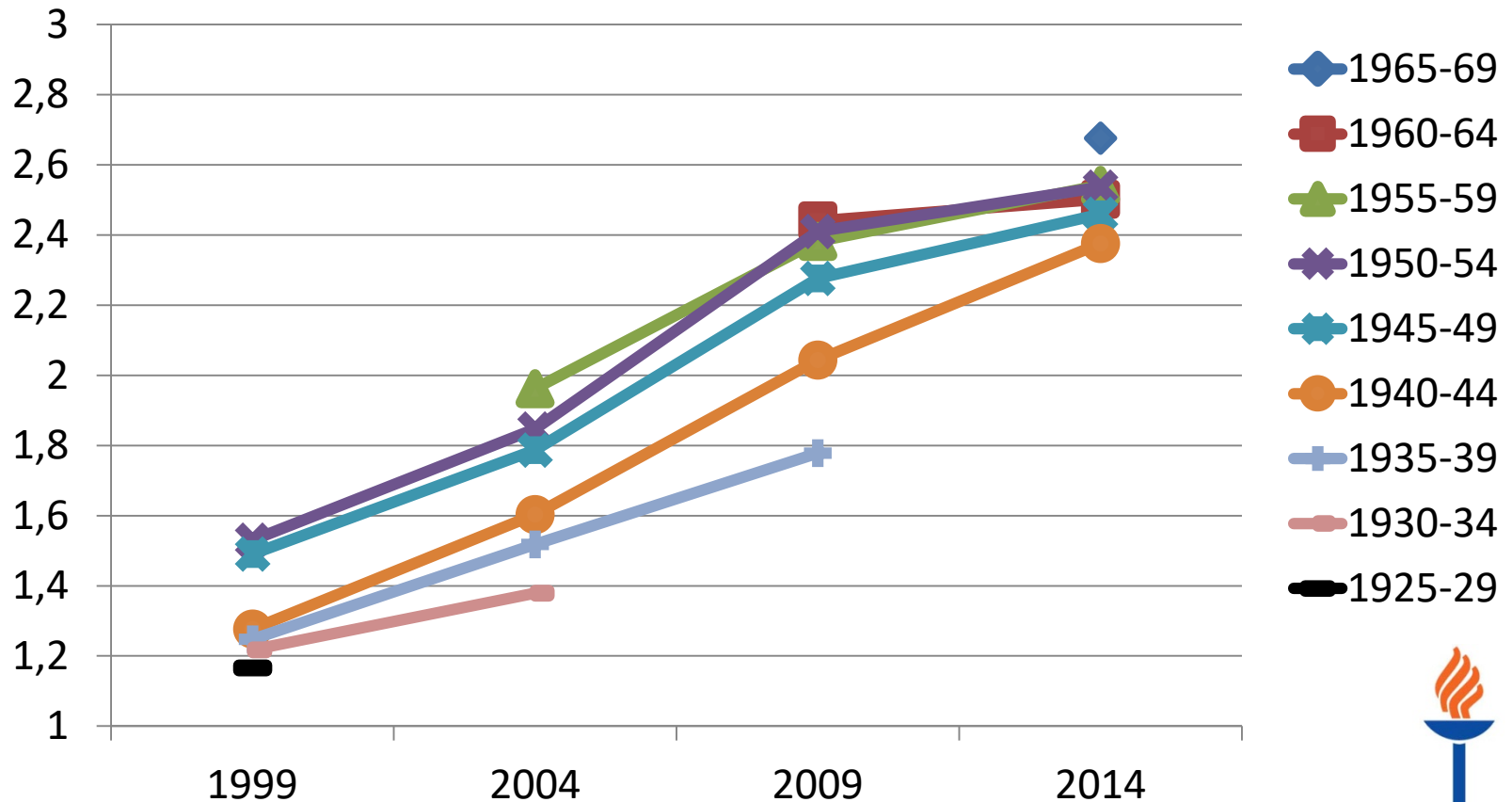
'Välttämätön jokapäiväisessä arjessani', tietokone

(45–74-vuotiaiden ikäkohortit 1999–2014)

Lähde: Suomi 1999-2014 – kysely (Wilska & Kuoppamäki, 2017)

'Välttämätön jokapäiväisessä arjessani', kodin internet-yhteys (45–74-vuotiaiden ikäkohortit 1999–2014)

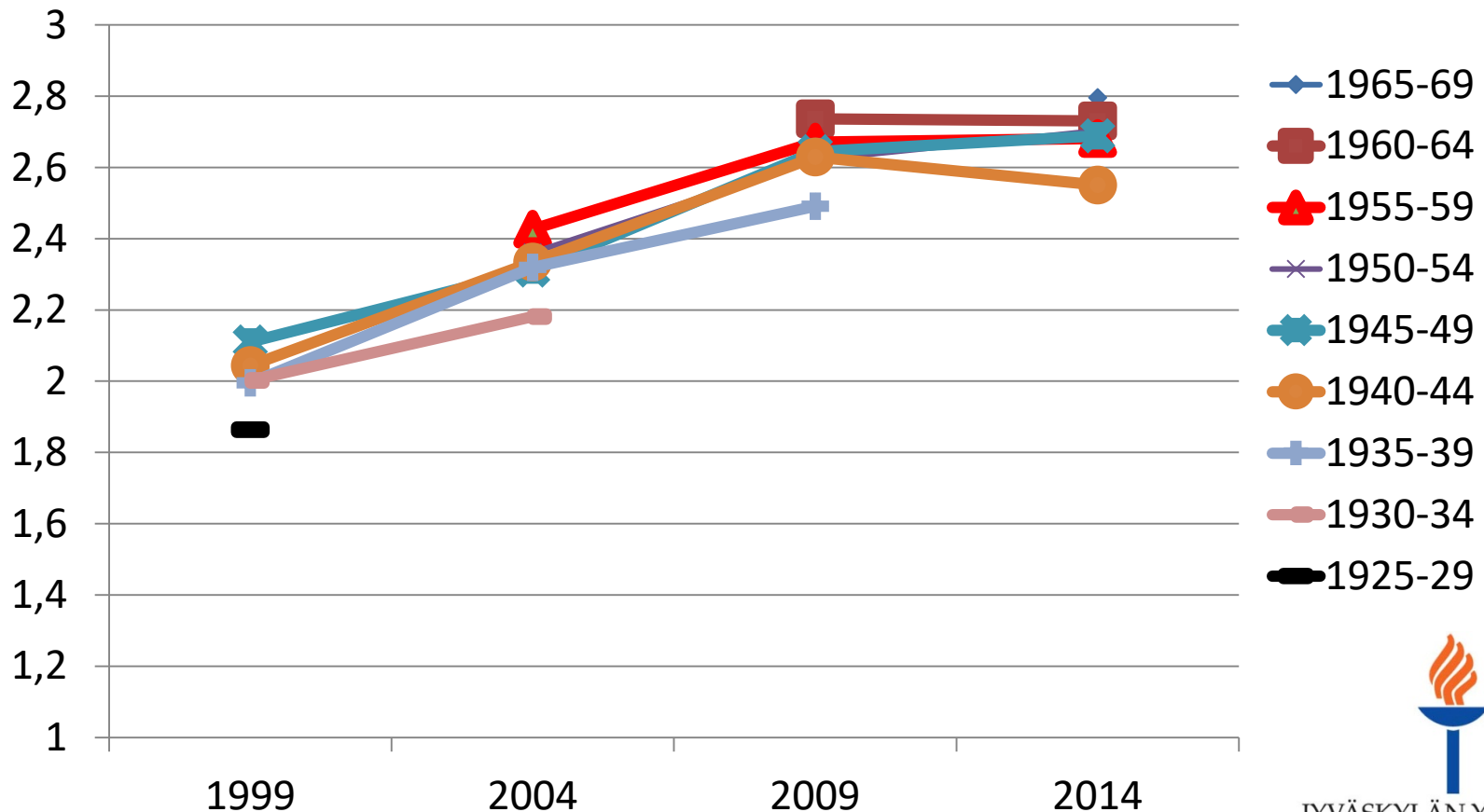
Lähde: Suomi 1999-2014 – kysely (Wilska & Kuoppamäki, 2017)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

'Välttämätön jokapäiväisessä arjessani', matkapuhelin

(45–74-vuotiaiden ikäkohortit 1999–2014)

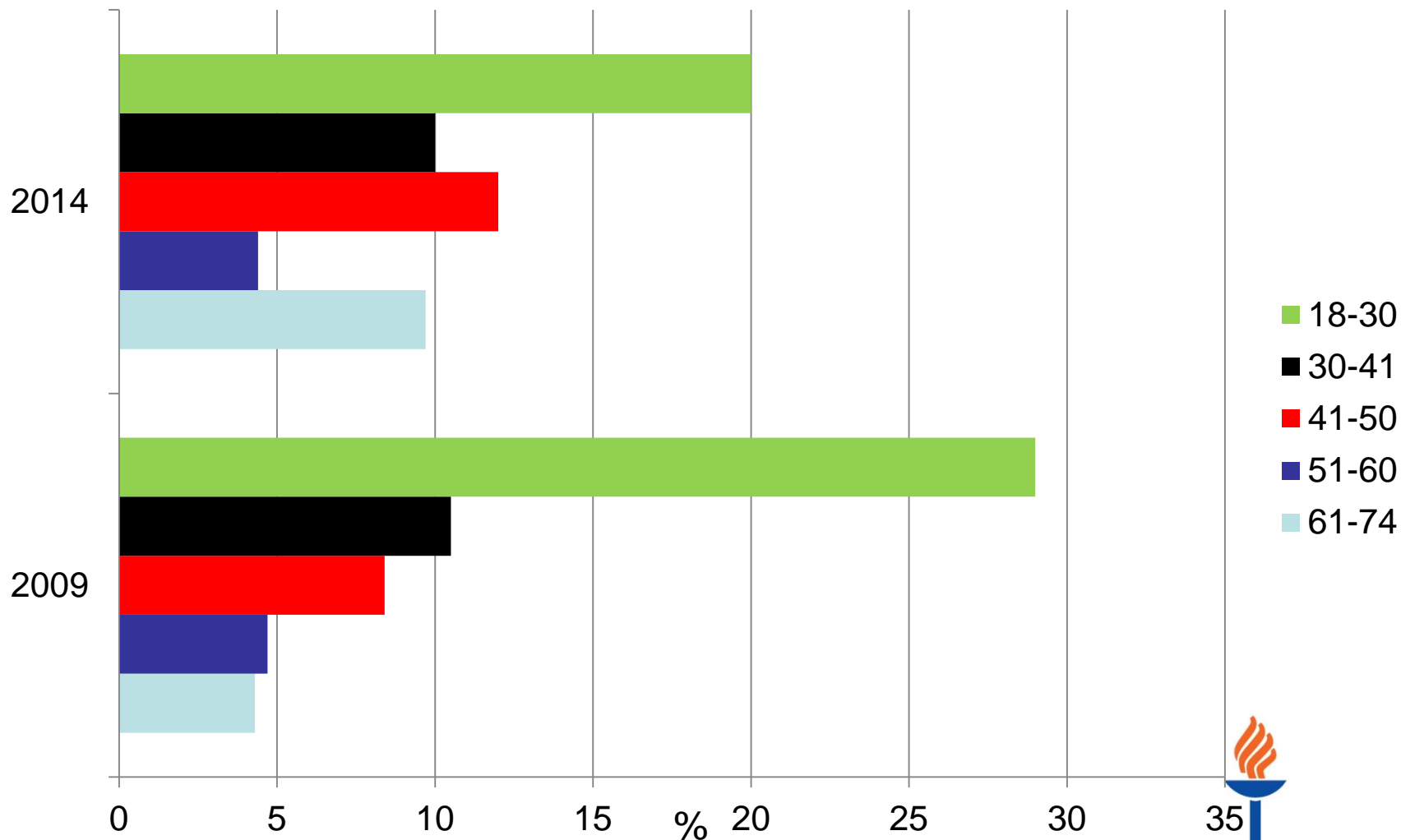

Lähde: Suomi 1999-2014 – kysely (Wilska & Kuoppamäki, 2017)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Kuuluminen vahvasti johonkin internet-yhteisöön (esim. Facebook) iän mukaan (arvot 4 ja 5, 1-5 skaalalla)

Lähde: Suomi 2009-2014 – kysely (Wilska & Kuoppamäki, 2017)

50+ ja wellness-tekniologiat

- Suhtautuminen kriittistä; wellness-tekniologia samoin kuin –kulutus osa ”wellness-taitoja” (Koskinen, Ylilahti, Wilska 2017)
- Kehon digitaalinen tarkkailu, mittaaminen ja monitorointi yleistyy
- Wellness-tekniologioiden käyttö rinnastuu:
 - yhteiskunnassa pärjäämiseen; kehityksessä mukana pysyminen
 - pinnallisuuteen; ’terveyshifistely’ ja suorituskeskeisyys
 - muoti-ilmiöihin
 - viihteeseen

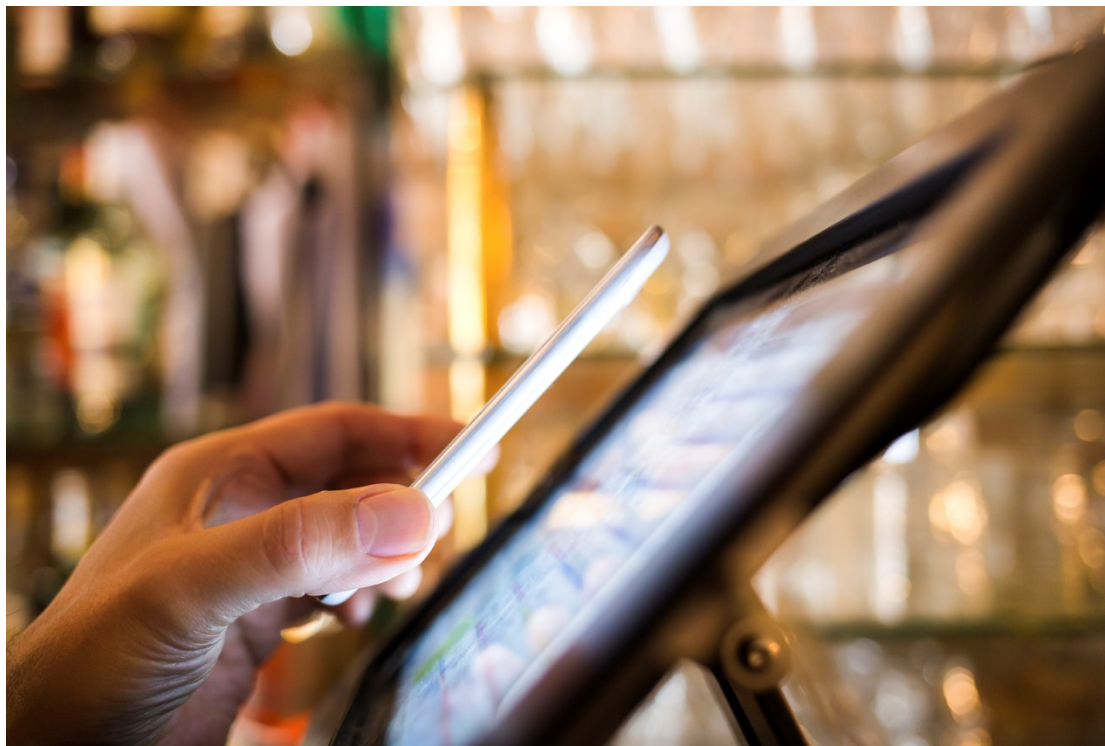
50+ ja asumisen teknologiat

- ❏ Kodin lisääntyvä ”älykkyyks” ja IoT -ratkaisut aiheuttavat muutosvastarintaa
- ❏ Digitaalisen kodinteknologian vaikeakäyttöisyys ongelmana
- ❏ Digitaalisessa asumisessa on vahvasti mukana ajatus hoivasta ja vanhuuden turvasta (digitaalisten toimintojen kohteena)
- ❏ Digitaalinen asuminen turvallisena (monitorointi) ja turvattomana (sähkökatkot, toimimattomuus) asumismuotona
- ❏ Laitteiden määrän lisääntyminen ongelmana

(Lähde: Kuoppamäki, Kemppainen, Uusitalo 2017)

Yli 50-vuotiaat ja mobiiliteknologia

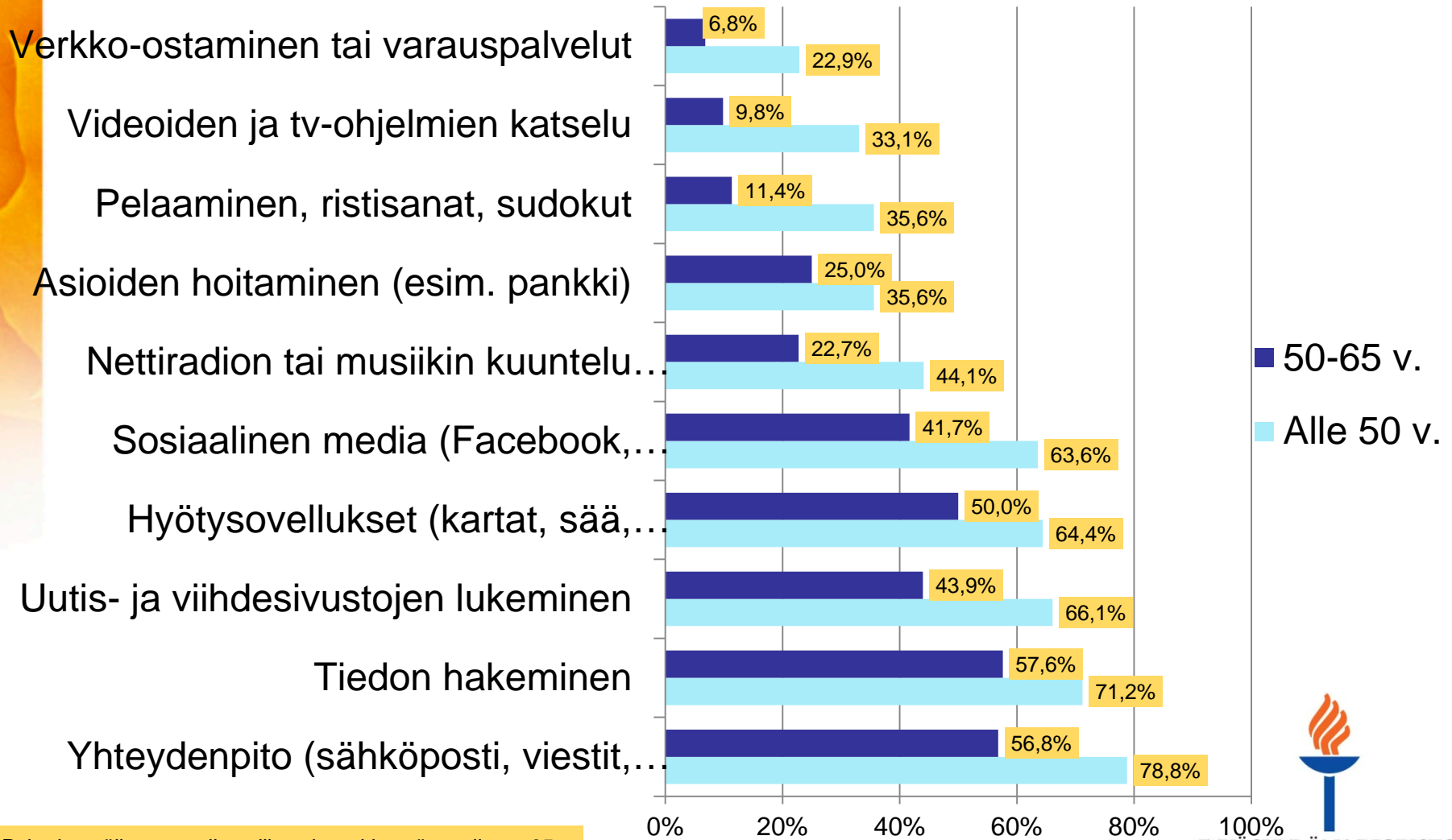

Yli 50-vuotiaiden internetin käyttö mobiililaitteella

- Yli 50-vuotiaat käyttävät älypuhelinta **nuorempia vähemmän** kaikkiin käyttötarkoituksiin
- Eniten yli 50-vuotiaat käyttävät älypuhelinta **tiedon hakemiseen, yhteydenpitoon ja hyötysovelluksiin**
- **Tablettitietokonetta** yli 50-vuotiaat käyttävät jopa nuorempia enemmän (erit. hyötysovellukset ja yhteydenpito)

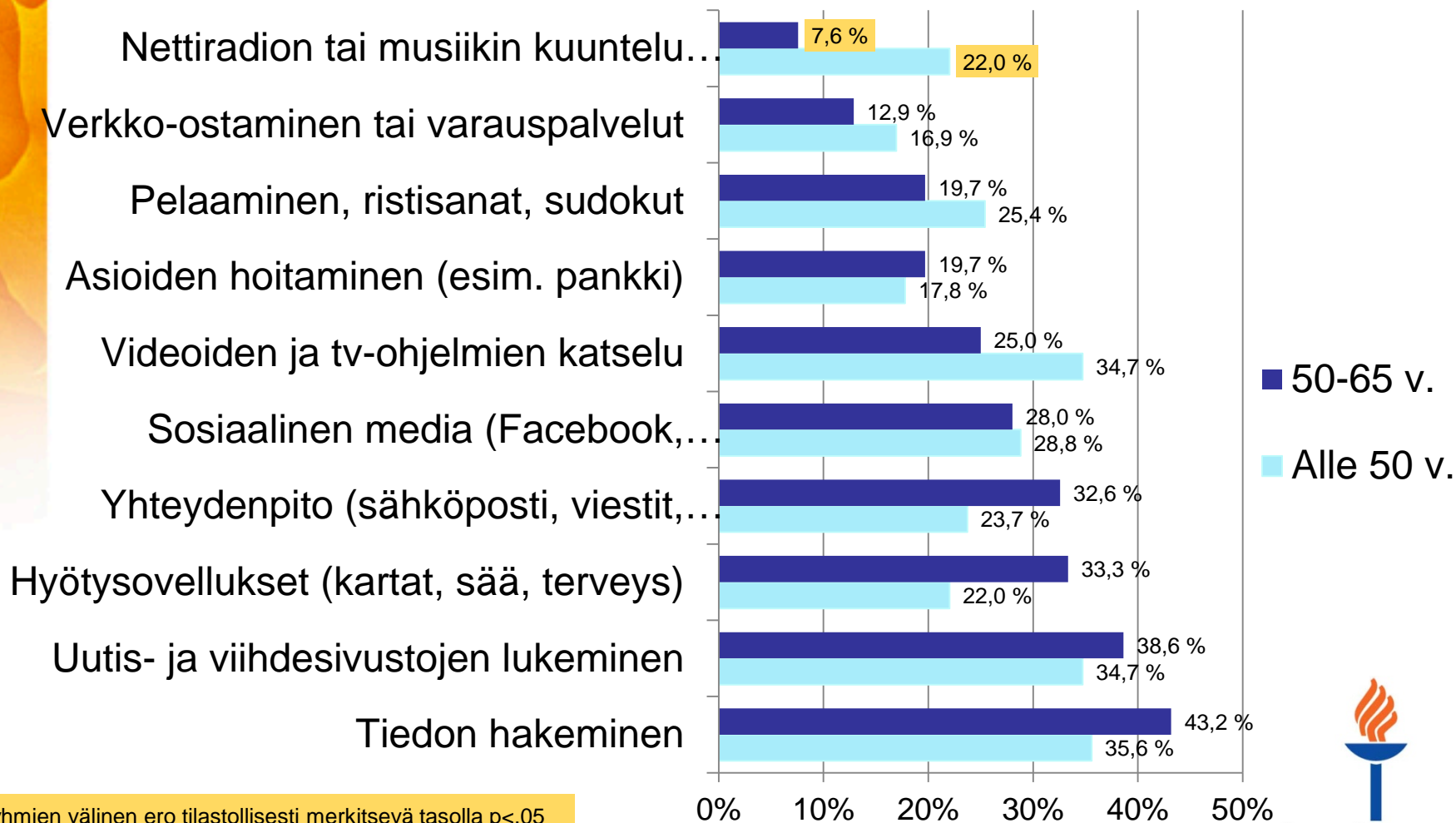
Internetin käyttö älypuhelimella iän mukaan (%) (MTV:n katsojapaneeli-kysely 2015)

Ryhmiä välinen ero tilastollisesti merkitsevä tasolla $p < .05$

Internetin käyttö tablettietokoneella iän mukaan (%)

Ryhmiin välinen ero tilastollisesti merkitsevä tasolla $p < .05$

(Lähde: Kuoppamäki, Taipale, Wilska 2016)

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Mobiililaitteen käyttö ja sukupuoli

- Kaikenikäiset **naiset** käyttävät mobiililaitetta miehiä enemmän **sosiaaliseen mediaan; miehet viihteeseen**
- **Naiset** käyttävät **tablettia** miehiä enemmän myös **pelaamiseen**, uutis- ja viihdesivustojen lukemiseen, yhteydenpitoon ja tiedonhakuun
- Sukupuolten väliset erot mobiililaitteen käytössä ovat samansuuntaisia sekä nuoremmilla että vanhemmilla kuluttajilla

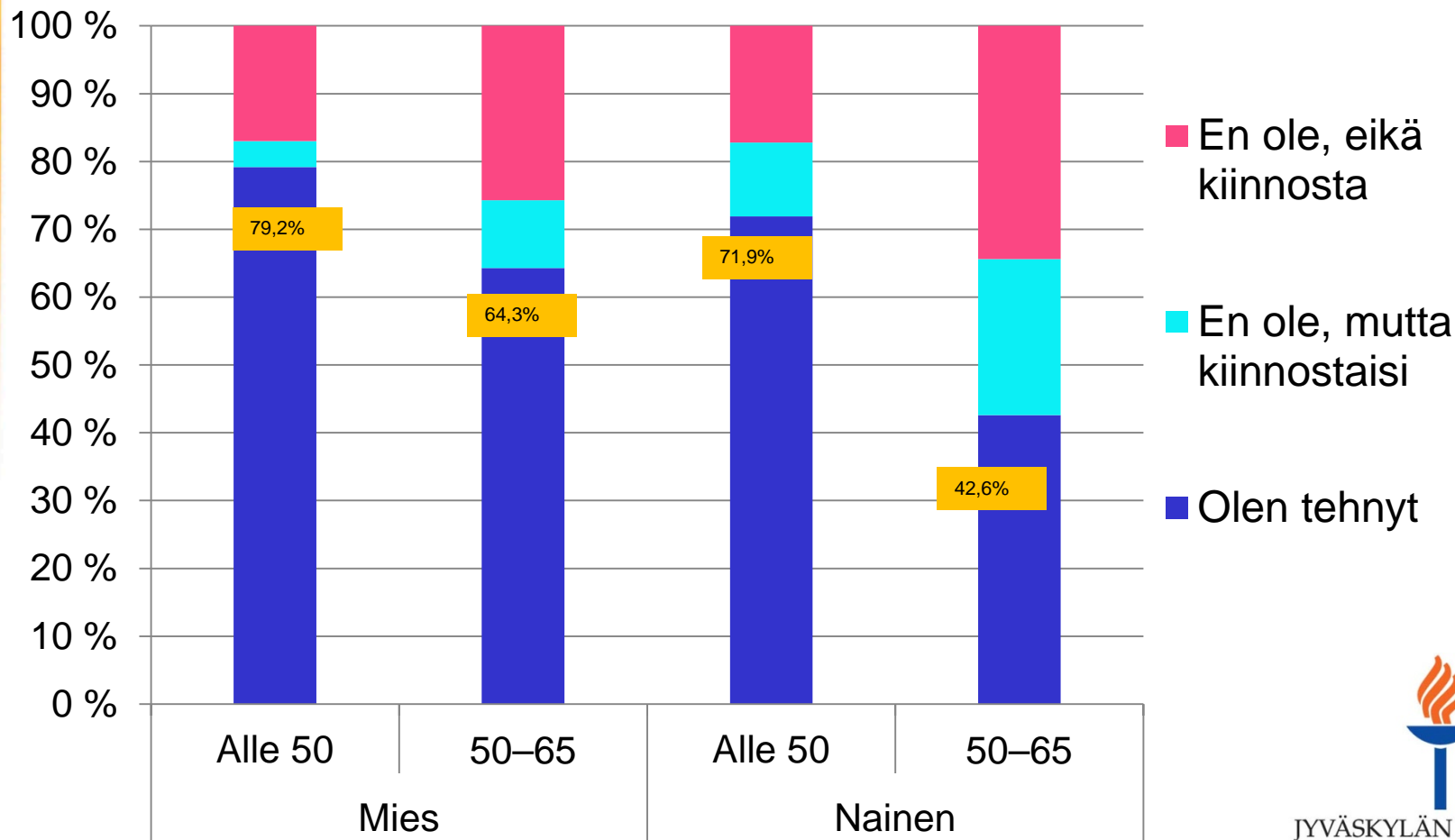
Mobiililaitteet ja viihde

- Yli 50-vuotiaat käyttävät mobiililaitetta viihteeseen nuorempia **harvemmin**
- Vähiten mobiililaitetta viihteeseen käyttävät **yli 50-vuotiaat naiset**, joilla kiinnostus on kuitenkin suurin

Mobiililaitteet ja viihde, sukupuoli ja ikä (%)

Kuunnellut radiota tai musiikkia verkkopalvelussa

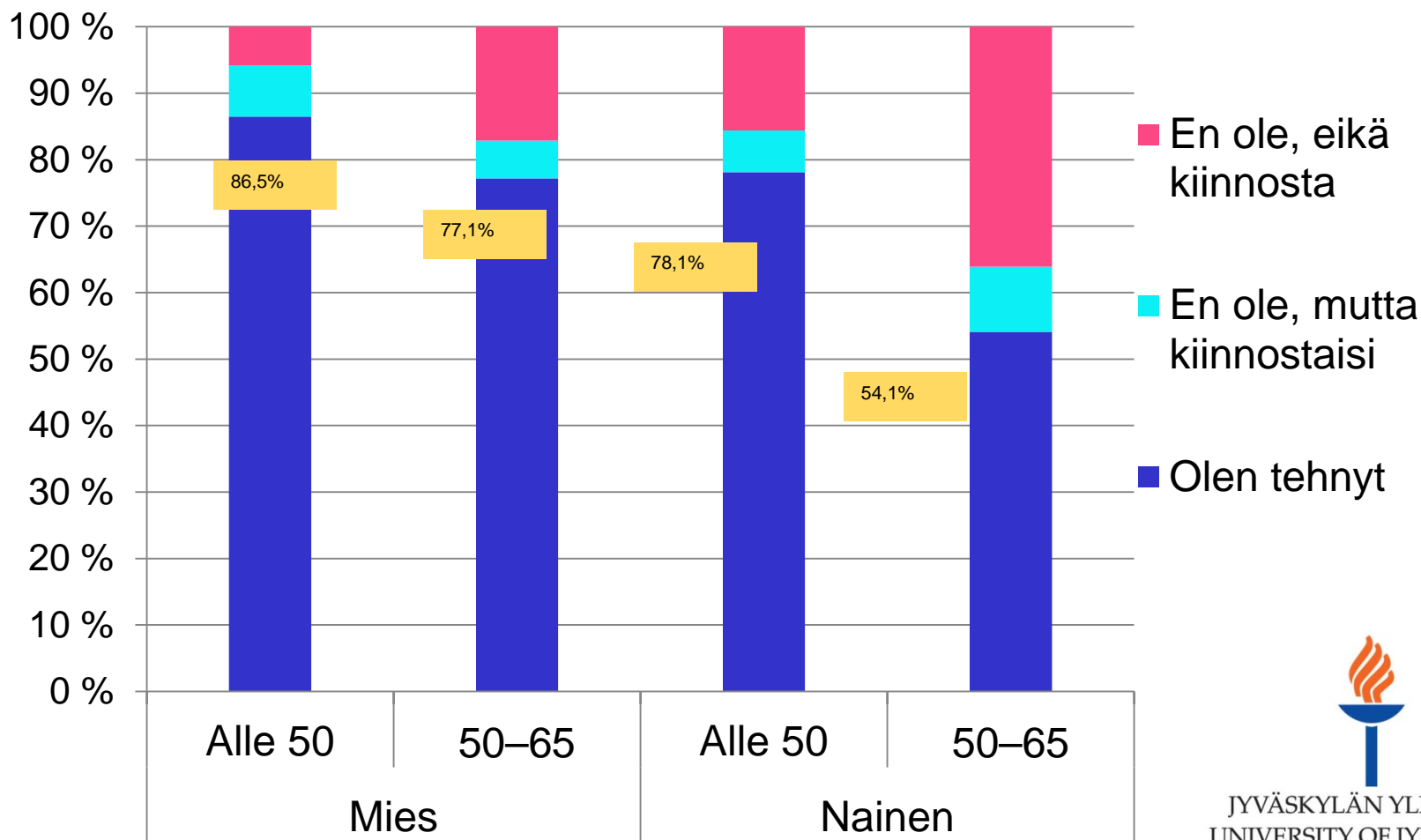

Ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä $p < .05$

Mobiililaitteet ja viihde, sukupuoli ja ikä (%)

Katsellut videoita tai ohjelmia internet- sovelluksessa

Ryhmiä välinen ero tilastollisesti merkitsevä $p < .05$

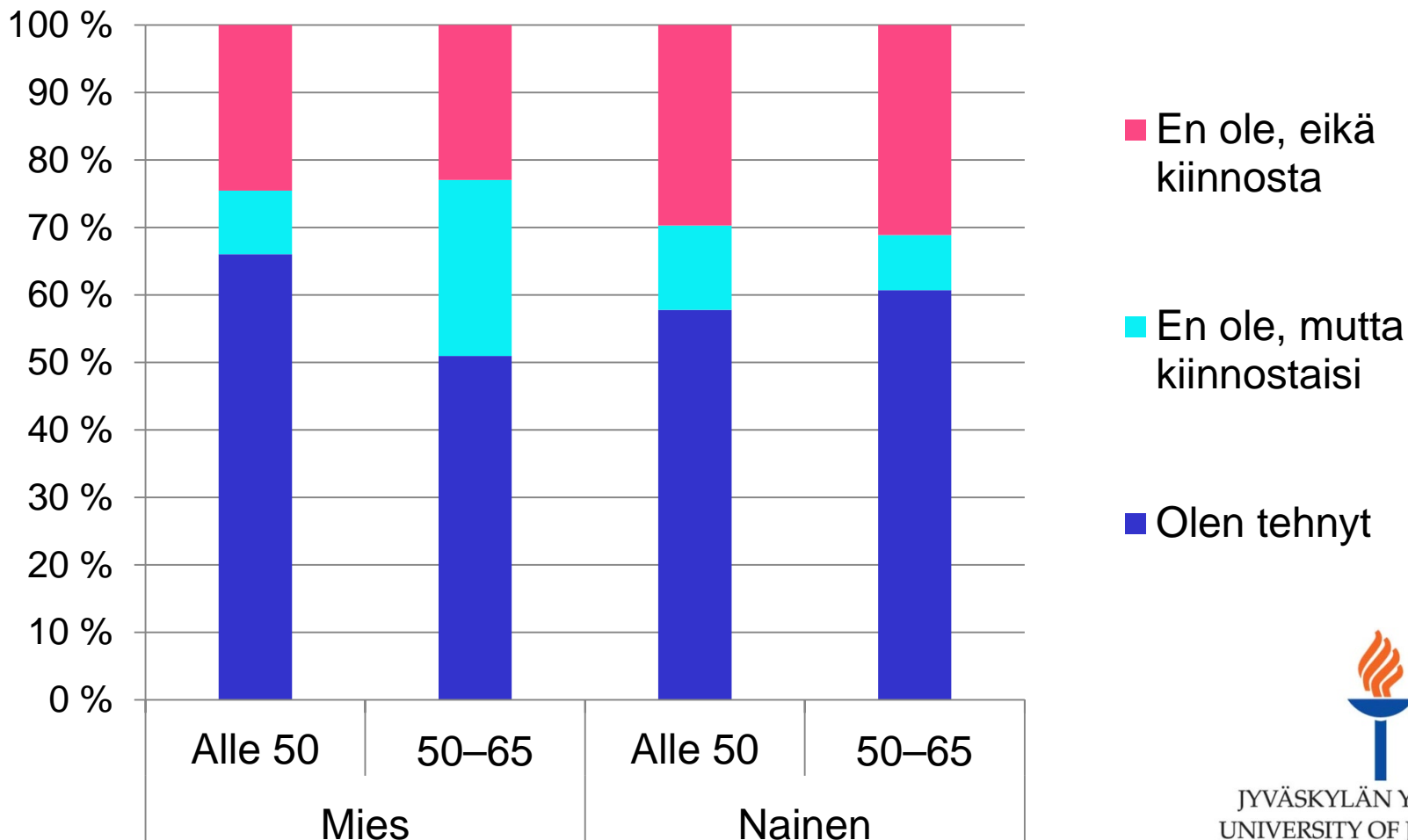
Ikä ja mobiili kuluttaminen

- Alle 50-vuotiaat miehet **ostavat verkosta** muita vastaajaryhmiä useammin
- Ikä- ja sukupuolikohtaiset erot verkko-ostamisessa kuitenkin **vähäisiä**
- **Korkea koulutus ja kotona asuvat lapset** lisäävät mobiilia verkko-ostamista

Verkko-ostaminen mobiililaitteella, sukupuoli ja ikä (%)

Ostanut tuotteita tai palveluita verkkokaupoista

Ryhmien välinen ero tilastollisesti merkitsevä $p < .05$

Johtopäätöksiä

- Käyttäjät iästä riippumatta suhtautuvat teknologiaan myönteisesti ja kokevat sen välttämättömäksi, mutta myös muutosvastarintaa
- Ikä vahvin digiteknologian käyttöön vaikuttava tekijä, mutta myös koulutus ja elämänvaihe vaikuttavat sekä teknologian rooli arjessa
- Yli 50-vuotiaat käyttävät mobiiliteknologiaa yhä nuoria harvemmin ja erilaisiin käyttötarkoituksiin; tabletti on yli 50-vuotiaiden suosima laite
- Teknologian käyttö eroaa sukupuolten kesken; naisilla korostuu sosiaalinen media; miehillä viihde

Ikääntyvien digitaitojen kehittäminen –mitä pitää ottaa huomioon

- 📦 **MIKSI?** Digitaalisten palvelujen pitää ensisijaisesti vastata käyttäjien tarpeisiin (ei palvelujen kehittäjien)
- 📦 **KENELLE?** Ikääntyvät eivät ole homogeeninen katgoria...eri ikä-, sosiaali- ja elämäntaparyhmissä eri tarpeet. Kuka on viime kädessä palvelujen käyttäjä?
- 📦 **MITEN?** Laitteiden, käyttöliittymien ja IoT ratkaisujen pitää olla helppokäyttöisiä, saavutettavia ja mukavia. **Viihde ja sosiaalisuus** tärkeitä (myös) ikääntyville.

Kiitos!

www.jyu.fi/digi50

www.jyu.fi/digital-life

